

II

(Paziņojumi)

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

KOMISIJA

Komisijas paziņojums par atsaucē likmes un diskonta likmes noteikšanas metodes pārskatīšanu

(2008/C 14/02)

(Šis paziņojums aizstāj iepriekšējos paziņojumus par atsaucē likmes un diskonta likmes noteikšanas metodi)

ATSAUCES LIKMES UN DISKONTA LIKMES

Valsts atbalsta Kopienas kontroles ietvaros Komisija izmanto atsaucē un diskonta likmes. Atsaucē likmes un diskonta likmes izmanto kā aizstājējus tirgus likmei un, lai noteiktu atbalsta ekvivalentu, īpaši, ja to izmaksā vairākās daļās, un aprēķinātu atbalsta faktoru, kas izriet no aizņēmumu procentu subsīdiju programmām. Tās arī izmanto, lai pārbaudītu atbilstību *de minimis* noteikumam un grupu atbrīvojuma regulām.

REFORMAS PAMATOJUMS

Galvenais atsaucē likmju un diskonta likmju noteikšanas pārskatīšanas iemesls ir tas, ka ne visās dalībvalstīs, īpaši jaunajās dalībvalstīs, vienmēr ir pieejami nepieciešamie finansiālie rādītāji ⁽¹⁾. Turklāt pašreizējo metodi var uzlabot, lai ņemtu vērā debitora kredītspēju un nodrošinājumus.

Tāpēc šajā paziņojumā ir izklāstīta pārskatīta atsaucē likmes un diskonta likmes noteikšanas metode. Piedāvātā pieeja pamatojas uz pašreizējo kārtību, ko ir pieņēmušas visas dalībvalstis un kas ir praktiski piemērojama, lai izveidotu jaunu metodi, kas mazinātu esošos trūkumus, būtu savietojama ar Eiropas Savienībā (īpaši jaunajās dalībvalstīs) pastāvošajām dažādajām finanšu sistēmām un būtu vienkārši īstenojama.

PĒTĪJUMS

Pētījuma rezultātā, kuru Konkurences ģenerāldirektorāts uzdeva veikt *Deloitte & Touche* ⁽²⁾, ir ierosināta sistēma, kas balstās uz diviem pilāriem — “standarta” pieeju un “progresīvo” pieeju.

⁽¹⁾ Attiecībā uz šīm dalībvalstīm pašreizējās atsaucē likmes ir likmes, kuras ir paziņojušas dalībvalstis, atspoguļojot piemērotu tirgus likmi. Šo likmju iegūšanas metodika katrā dalībvalstī ir atšķirīga.

⁽²⁾ Pieejams Konkurences ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnē:
http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/others/.

Standarta pieeja

Izmantojot šo pieeju, Komisija katru ceturksni publicē bāzes likmi, kuru aprēķina dažādiem dzēšanas termiņiem — 3 mēnešu, 1 gada, 5 un 10 gadu — un dažādām valūtām. Izmanto IBOR ⁽¹⁾ likmes un prasītās mijmaiņas darījumu likmes vai valdību parādzīmju likmes, ja šo rādītāju nav. Piemaksu, ko piemēro, lai iegūtu atsaucē likmi aizdevumam, aprēķina atbilstoši aizņēmēja kredīspējai un nodrošinājumiem. Atbilstoši uzņēmuma novērtējuma kategorijai ("vērtējums", ko sniedz novērtējuma aģentūras attiecībā uz lielajiem uzņēmumiem vai bankas — attiecībā uz mazajiem un vidējiem uzņēmumiem) neatmaksāšanas gadījumā piemērojamā rezerve (parasts novērtējums un parasta nodrošināšana ⁽²⁾) ir 220 bāzes punkti. Palielinājums var sasniegt 1 650 gadījumā, ja ir "zema" kredīspēja un zems nodrošinājums.

Progresīvā pieeja

Šī pieeja ļautu dalībvalstīm norīkot neatkarīgu aģentu aprēķinu veikšanai — piemēram, centrālo banku —, kura būtu atbildīga par taisnīgu atsaucē procentu likmju regulāru publicēšanu, par lielāku skaitu termiņu un biežāk, nekā to nosaka standarta pieeja. Šī pieeja būtu pamatota ar zināšanām par šai iestādei pieejamo finanšu un bankas informāciju salīdzinājumā ar Komisiju. Šādā gadījumā aprēķināšanas metodes apstiprinātu Komisija un ārējais revidents. Izmantojot šo pieeju, konkrētos gadījumos varētu apsvērt atteikšanās iespējas.

Trūkumi

Neraugoties uz šo divu metožu ekonomisko noderīgumu, ir jānorāda uz dažām grūtībām.

Standarta pieeja:

- tā neatrisina problēmu, kas saistīta ar finanšu datu trūkumu jaunajās dalībvalstīs, un pievieno jaunus parametrus, kuri nav viegli pieejami;
- šī standarta metode varētu būt labvēlīga lielajiem uzņēmumiem, kaitējot mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, par kuriem vai nu nav pieejams, vai arī pastāv mazāk izdevīgs novērtējums (īpaši informācijas asimetrijas dēļ attiecībā uz aizdevēju). Tā var izraisīt daudzus strīdus par piemērojamo piemaksu aprēķina metodēm, kas izriet no kredīspējas un nodrošinājumu līmeņa;
- tā nepadara vienkāršāku dalībvalstu uzdevumu, īpaši attiecībā uz aprēķiniem, ko veic, lai pārbaudītu atbilstību *de minimis* noteikumam un grupu atbrīvojuma regulām.

Progresīvā metode:

- progresīvā metode varētu izrādīties problemātiska, ja to piemēro atbalsta shēmām; tirgus likmju svārstīgums varētu starpību starp aizdevuma shēmas esošo likmi un tā brīža atsaucē likmi padarīt tik izdevīgu aizņēmējam, ka daži pasākumi vairs neatbilstu valsts atbalsta noteikumiem;
- likmju pielāgošana katru ceturksni padarītu sarežģītāku lietu apstrādi, jo aprēķinātās atbalsta summas var ievērojami atšķirties novērtējuma sākumā un Komisijas galīgā lēmuma pieņemšanas dienā;
- šie pasākumi šķiet pārāk sarežģīti, un tie var nenodrošināt saskanīgu un taisnīgu attieksmi visās dalībvalstīs.

JAUNĀ METODIKA

Komisija ierosina metodi, kas ļauj izvairīties no šīm grūtībām, kas:

- ir viegli piemērojama (īpaši dalībvalstīm, veicot pasākumus, kuri ietverti *de minimis* noteikumā un grupu atbrīvojuma regulās);
- nodrošina vienlīdzīgu attieksmi visās dalībvalstīs ar nelielām atkāpēm no pašreizējās metodes un atvieglo atsaucē likmju piemērošanu jaunajās dalībvalstīs;
- izmanto vienkāršotus kritērijus, uzņēmumu lieluma vietā ņemot vērā uzņēmumu kredīspēju, kas šķiet pārāk vienkāršs kritērijs.

⁽¹⁾ Piedāvātā starpbanku likme naudas tirgū.

⁽²⁾ Gadījumos, kad saņēmēja novērtējums ir apmierinošs (BB) un zaudējuma noteiktā likme ir starp 31 % un 59 %.

Turklāt, pateicoties Bāzeles II prasību īstenošanai, šī metode ļauj izvairīties no aprēķina metožu liekas neskaidrības un sarežģītības mainīgā banku darbības un finanšu vidē, kas var būtiski ietekmēt līdzekļu piešķiršanu, kā arī banku rīcību. Komisija turpinās uzraudzīt šo mainīgo vidi un, ja būs vajadzīgs, sniegs papildu norādes.

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Galvenais atsaucis likmju un diskonta likmju noteikšanas pārskatīšanas iemesls ir tas, ka ne visās dalībvalstīs vienmēr ir pieejami nepieciešamie finansiālie rādītāji. Turklāt pašreizējo metodi var uzlabot, lai ņemtu vērā debitora kredītspēju un nodrošinājumus.

Tāpēc Komisija pieņem šādu metodiku, lai noteiktu atsaucis likmes.

— Aprēķina pamats: 1 gada IBOR likme

Bāzes likme balstās uz naudas tirgus 1 gada likmēm, kas ir pieejamas gandrīz visās dalībvalstīs, un Komisija patur tiesības izmantot īsākus vai garākus termiņus, ko piemēro konkrētos gadījumos;

Ja minētās likmes nav pieejamas, izmanto naudas tirgus 3 mēnešu likmes.

Sakarā ar ticamu vai līdzvērtīgu datu trūkumu vai ārkārtas gadījumā Komisija var, cieši sadarbojoties ar attiecīgo(-ām) dalībvalsti(-īm) un pamatojoties uz attiecīgās dalībvalsts centrālās bankas datiem, noteikt citu aprēķināšanas pamatu.

— Rezerve ⁽¹⁾

Atkarībā no attiecīgā uzņēmuma un piedāvātā nodrošinājuma ⁽²⁾ principā piemēro šādas rezerves.

Aizdevuma rezerves bāzes punkti			
Novērtējuma kategorija	Nodrošinājums		
	Augsts	Parasts	Zems
Spēcīga (AAA-A)	60	75	100
Laba (BBB)	75	100	220
Apmierinoša (BB)	100	220	400
Vāja (B)	220	400	650
Slikta/finansiālās grūtības (CCC uz zemāk)	400	650	1 000 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Saskaņā ar īpašu atbalsta nosacījumu piemērošanu attiecībā uz glābšanu un pārstrukturēšanu, kā tas pašreiz ir noteikts Kopienas pamatnostādņēs par valsts atbalstu grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai (OV C 244, 1.10.2004., 2. lpp.), jo īpaši to 25. panta a) punktā, kurā minēta "procentu likme, kas ir vismaz salīdzināma ar aizdevumu procentu likmēm rentabliem uzņēmumiem un jo īpaši ar Komisijas pieņemtām atsaucis likmēm". Tādēļ attiecībā uz glābšanas atbalstu piemēro 1 gada IBOR likmi, kas ir palielināta par vismaz 100 bāzes punktiem.

Parasti bāzes likmei pieskaita 100 bāzes punktus. Tā ietver i) aizdevumus uzņēmumiem ar apmierinošu novērtējumu un augstu nodrošinājumu vai ii) aizdevumus uzņēmumiem ar labu novērtējumu un parastu nodrošinājumu.

⁽¹⁾ Kā izriet no pētījuma, rezerve ir lielā mērā atkarīga no aizdevuma termiņa.

⁽²⁾ Parasts nodrošinājums ir tāda līmeņa nodrošinājums, ko parasti pieprasa finanšu iestādes kā garantiju to aizdevumiem. Nodrošinājuma līmeni var novērtēt kā zaudējuma noteikto likmi saistību neizpildes gadījumā (LGD), kas ir paredzamie zaudējumi procentos no debitora parāda, ņemot vērā no nodrošinājuma atgūstamās summas un bankrota aktīvus; rezultātā LGD ir apgriezti proporcionāls nodrošinājumu derīgumam. Šajā paziņojumā ir pieņemts, ka "augsts" nodrošinājums netieši nozīmē LGD, kas mazāks vai vienāds ar 30 %, "parasts" nodrošinājums netieši nozīmē LGD starp 31 % un 59 % un "zems" nodrošinājums — LGD, kas augstāks vai vienāds ar 60 %. Papildu informāciju par LGD skatīt dokumentā Bāzele II: Kapitāla aprēķināšanas starptautiskā konverģence un kapitāla prasība, pārskatītā sistēma — visaptverošā versija, kas ir pieejams tīmekļa vietnē: <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>.

Aizņēmējiem, kuriem nav kredītvēstures vai novērtējuma, kas ir pamatots ar bilanci, piemēram, īpašam nolūkam dibinātiem uzņēmumiem vai jaundibinātiem uzņēmumiem, bāzes likmei pieskaita vismaz 400 bāzes punktus (atkarībā no pieejamā nodrošinājuma) un rezerve nevar būt zemāka par to, ko piemēro mātes uzņēmumam.

Novērtējumi nav jāiegūst no īpašām novērtējumu aģentūrām, valsts novērtēšanas sistēmas vai novērtēšanas sistēmas, ko izmanto bankas, lai atspoguļotu saistību nepildīšanas likmes, ir vienlīdz pieņemamas ⁽¹⁾.

Iepriekš minētās rezerves var periodiski pārskatīt, lai ņemtu vērā tirgus situāciju.

— Atjaunināšana

Atsauces likmi atjaunina katru gadu. Tādējādi bāzes likmi aprēķina, pamatojoties uz 1 gada IBOR likmi iepriekšējā gada septembrī, oktobrī un novembrī. Šī noteiktā bāzes likme ir spēkā no pirmā janvāra. Laikposmam no 2008. gada 1. jūlija līdz 2008. gada 31. decembrim atsauces likmi aprēķinās, pamatojoties uz 1 gada IBOR likmi 2008. gada februārī, martā un aprīlī, saskaņā ar nākamās daļas piemērošanu.

Turklāt, lai ņemtu vērā būtiskas un pēkšņas svārstības, atjaunināšanu veic katru reizi, kad vidējā likme, kuru aprēķina par iepriekšējiem trim mēnešiem, atšķiras no spēkā esošās likmes par vairāk nekā 15 %. Šī jaunā likme stājas spēkā otrā mēneša pirmajā dienā pēc mēnešiem, kas izmantoti aprēķina veikšanai.

— Diskonta likme — neto pašreizējās vērtības aprēķināšana

Atsauces likmi jāizmanto arī kā diskonta likmi, aprēķinot pašreizējo vērtību. Tādēļ izmanto bāzes likmi, kurai pieskaita fiksētu rezervi — 100 bāzes punktus.

— Šī metodika stājas spēkā 2008. gada 1. jūlijā.

⁽¹⁾ Visbiežāk izmantoto kredītvērtējuma mehānismu salīdzinājumam skatīt, piemēram, Starptautisko norēķinu bankas darba dokumenta Nr. 207 1. tabulu:
<http://www.bis.org/publ/work207.pdf>.